
Matvarer, drikkevarer, tobakk. Prisnivå i europeiske land 2012.

Norge har Europas høyeste matvarepriser

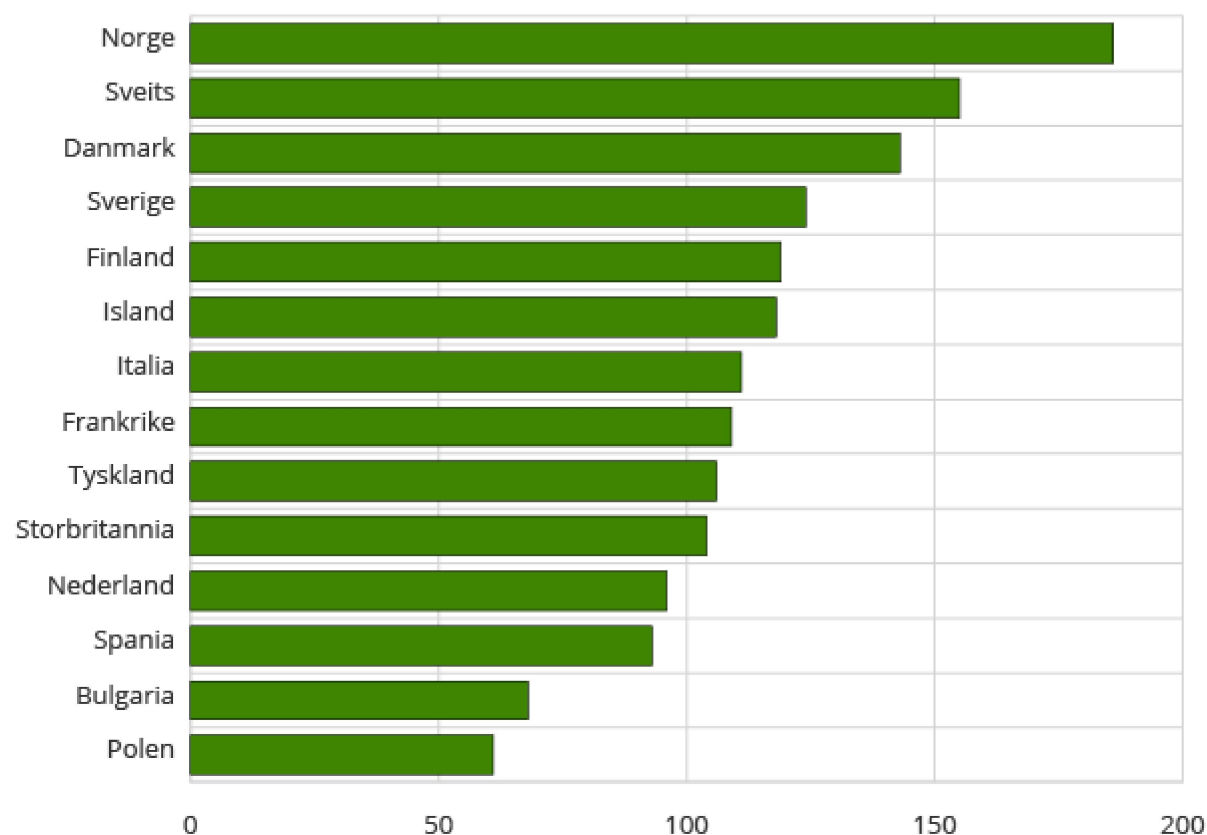
Publisert: 24. juni 2013

Norge hadde i 2012 Europas desidert høyeste prisnivå på mat. Melk, ost og egg er spesielt dyrt i Norge, mens fiskeprisene er relativt lavere. Andelen av konsumutgiftene våre som brukes til mat, har sunket de siste årene, men dette skyldes blant annet høyere konsum totalt.

I 2012 var prisnivået på matvarer og alkoholfrie drikkevarer i Norge hele 86 prosent høyere enn det gjennomsnittlige prisnivået i de 27 EU-landene (EU27), målt i felles valuta. Sveits og Danmark lå hakket under, med et prisnivå omkring 20 prosent lavere enn det norske, mens Sverige lå omkring 33 prosent lavere. Makedonia og Polen hadde de laveste prisnivåene i undersøkelsen, som også omfatter land utenfor EØS-området. Undersøkelsen er foretatt av EUs statistikkontor, Eurostat. I Polen og Makedonia var prisnivået på omkring en tredjedel av det norske. Prisnivået i Norge på matvarer og alkoholfrie drikkevarer relativt til andre land har steget de siste årene, men mye av økningen skyldes en sterkere kronekurs.

Figur 1

Prisnivå på matvarer og alkoholfrie drikkevarer i utvalgte europeiske land. 2012. EU27=100

Kilde: Eurostat

Norge med høyeste prisnivå for de fleste varegrupper

Norge har det høyeste prisnivået i undersøkelsen for alle varegrupper, med unntak av kjøtt og fisk. For disse to varegruppene er det Sveits som ligger høyest.

Varegruppene "andre matvarer", "melk, ost og egg" og "alkoholfrie drikkevarer" var de relativt sett aller dyreste i Norge. For disse varegruppene var det norske prisnivået mer enn dobbelt så høyt som i EU27. For varegruppene "brød og kornprodukter", "kjøtt", "oljer og fett" og "frukt, grønnsaker og poteter" var det norske prisnivået omkring 80 prosent over EU27. For varegruppen "fisk" var det norske prisnivået "bare" 44 prosent høyere enn gjennomsnittet av EU27.

Klart lavere prisnivå i Danmark og Sverige

Sammenlikner vi det norske prisnivået med prisnivået i våre nærmeste naboland, ser vi at det også her er store forskjeller. For melk, ost og egg var prisnivået i Danmark og Sverige 45-50 prosent lavere enn i Norge. Kjøttprisene var 25-30 prosent lavere, mens prisnivået for varegruppen frukt, grønnsaker og poteter lå 20-25 prosent under det norske. For brød og kornprodukter lå Danmark 13 prosent lavere enn Norge, mens Sverige lå omkring 25 prosent lavere.

Valutakursendring påvirker

Valutakursendringer kan ha en betydelig innvirkning på prisnivået ved sammenlikninger over tid. En styrket valutakurs mot euro vil gjøre et land dyrere sammenliknet med landene i eurosone, noe som igjen vil føre til et høyere relativt prisnivå. Det norske prisnivået på matvarer og alkoholfrie drikkevarer har økt betraktelig de

siste årene. I 2009 lå de norske matvareprisene 54 prosent over EU27. I 2012 var det relative prisnivået klart høyere, 86 prosent over EU27. Mye av denne økningen kan skyldes kronekursen, som styrket seg 14 prosent mot euro i årene 2009 til 2012.

Norge med suverent dyrest tobakk og alkohol

Norge var i særklasse det dyreste landet når det gjelder tobakk, med et prisnivå 2,7 ganger høyere enn i EU27. De svenske tobakksprisene var omkring halvparten av de norske, mens Danmark lå enda et hakk lavere. I landene med de aller laveste tobakksprisene, Makedonia, Albania og Serbia, kostet en tobakkspakke kun en tiendedel av prisen i Norge. Ikke uventet toppet Norge også statistikken over alkoholpriser i 2012, med et prisnivå nær tre ganger høyere enn gjennomsnittlig EU-nivå. Nummer to på lista, Island, hadde et alkoholprisnivå 26 prosent lavere enn det norske, mens man i Sverige og Danmark betalte omtrent halvparten av det vi gjør her til lands. Den store variasjonen i prisnivå mellom landene for disse varegruppene skyldes først og fremst forskjeller i avgiftsnivå.

Andelen av konsumutgift som brukes til mat, er lav i Norge

Ved sammenlikninger mellom land er det i tillegg til prissammenlikning også interessant å se på utviklingen i budsjettandelene for mat i de ulike landene. Andelen av et husholdningsbudsjett som brukes til mat, minker når inntekten vokser. Dette er systematisk, og det gjelder både i rike og fattige land. Ved å legge til grunn nasjonalregnskapstall for "konsum i husholdninger" og "matvarer og alkoholfrie drikkevarer", kan vi få ut tall som sier oss noe om hvor stor prosentandel av det totale konsumet som brukes på matvarer og alkoholfrie drikkevarer. Disse tallene kan vi igjen bruke til å gjøre sammenlikninger, over tid, eller mellom ulike land.

I 2011 brukte vi i Norge 12,7 prosent av total konsumutgift på mat. Andelen har gått jevnt og trutt nedover. I 1995 var for eksempel tilsvarende tall 15,8 prosent. Andelen er omtrent på nivå med flere andre vesteuropeiske land, for eksempel Danmark, Sverige og Finland. Tross det høye prisnivået bruker vi altså prosentvis mindre av konsumet vårt på mat enn tidligere, og vi har heller ikke en spesielt høyere konsumandel på mat enn andre land det er naturlig å sammenlikne oss med.

Ulike prioriteringer mellom land og over tid kompliserer sammenligninger

Imidlertid er det en del forhold som kompliserer en slik analyse. Det kan for eksempel være forskjeller mellom land og over tid i tilbøyelighet til å bruke penger på å spise ute på restaurant, kantine, kafé eller kiosk, fremfor å kjøpe maten i butikken og tilberede den hjemme. Å spise ute vil dermed, isolert sett, redusere konsumutgiften for å handle mat i matbutikken. Årsaken er at konsumutgiften på serveringssteder i denne undersøkelsen ikke er inkludert i gruppen matvarer og alkoholfrie drikkevarer, men befinner seg i gruppen for hotell og restauranttjenester.

Matens andel av budsjettet kan også være et resultat av ulike prioriteringer. Det kan være store forskjeller, både mellom land, og over tid, hva gjelder forholdet til mat og matkultur. Forbrukere kan for eksempel ha ulik prioritering av å bruke penger på mat i forhold til andre typer varer og tjenester.

En typisk varekurv med mat kan bestå av ulike andeler dyrere ferskmat, som for eksempel storfekjøtt, skinker og frukt og grønnsaker, og dermed også ulike andeler rimeligere bearbeidet mat som for eksempel ferdigpizza, pølser og frosne grønnsaker. Innholdet i varekurven kan være forskjellig fra land til land, men kan også endres i et land over tid, noe som kompliserer slike sammenlikninger av budsjettandeler for mat.

KONTAKT

Knut Linnerud

E-post: knut.linnerud@ssb.no

tlf.: 21 09 47 68

SSBs informasjonstjeneste

E-post: informasjon@ssb.no

tlf.: 21 09 46 42

TABELLER

Tabell 1. Prisnivå for utvalgte varegrupper og land.
2012. EU27=100

Tabell 2. Konsumandel matvarer og alkoholfrie
drikkevarer i forhold til totalt
husholdningskonsum. Prosent. Norge 1995-2011.

Tabell 3. Konsumandel matvarer og alkoholfrie
drikkevarer i forhold til totalt
husholdningskonsum. Prosent. Utvalgte land. 2011

Tabell 4. Detaljerte prisnivåindekser for matvarer,
drikkevarer og tobakk. 2012. EU27=100

MER PÅ SSB.NO

Statistikker

Prisnivå på varer og tjenester

ANDRE NETTSTEDER

Internasjonale statistikkressurser

Eurostat: Sammenlikning av matvarepriser (på
engelsk)